

בסכת משבו שבעת ימים פליהאורח בישראל ישבו בסכת: למען ידעו דרתיכם כי בספות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם: וידבר משה את מעד יהוה אל בני ישראל: וידבר יהוה אל משה לאמר: צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית וך פתית למאור להעלות נר תמיד: מחוץ לפרכת העדת באהל מועד יצרך אתו אהרן מערב עד בקר לפני יהוה תמיד חקת עולם לדרתים: על המנרה הטהרה יצרך את הנרות לפני יהוה תמיד:

בסכת אמר

סמך שמו זית לסוכות, רמז לחנוכה, נה סוכות ח' ימים וגומרין את ההלל אף חנוכה. להעלת נר תמיד רמז לחנוכה, שמו זית מן המובחר, בפרק במה מוילקין סג). ויקחו אליך שמן בגוי אלו שמנה ימי חנוכה. תמיד בגוי בכל שמונה. להעלת נר ואחר כך (יעמד) [יערך את] הנרות, זהו כבית הילל סג) לילה ראשונה נר אחד מיכן ואילך מוסיפין, ואין ללמד מפרי החג שמחממעטין כנגד ע' אומות שיתמעטו פד). כואתה תצוה כתוב סה).

הפירוש ד' בתלמוד (מגילת חנוכה)

ת"ר ימנות חנוכה נר איש וביתו והבהרין נר לכל אהר ואחד והמהדרין מן המהדרין כ"ש אומרים יום ראשון מדליק שמנה מכאן ואילך פורת והולך וכ"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסף והולך אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שני זקנים היו בצירין אחד עשה כב"ש ואחר עשה כדברי כ"ה זה נותן טעם לדבריו כנגד פרי החג וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין

ג' אהרן כג'

ושלשה פעמים נאמר ויאמינו, כאשר בא משה לגאול אותם נאמר (שמות י"ד) ויאמן העם כי פקד ה' את עמו וכי ראה ענים, ובקריעת ים סוף נאמר ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ואצל הר סיני נאמר (שם כ') הנה אנכי בא אליך בעב הענן למען ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם, הרי ג' אמונות שנתבררו ביציאת מצרים. ודע כי ג' אמונות הם יסוד הדת וכאשר חס ושלוש תפול אחת מהם תפול הדת בכללה, האחת הוא ההשגחה שהוא משגיח בתחתונים ולא כמו שאומרים המינים עזב ה' את הארץ שאם כן למה נעבוד אותו אחר שאין משגיח בתחתונים לפקוד את מעשיהם, האמונה השנית שהכל הוא ביד ה' ואין דבר חוץ ממנו וזהו אמונת מציאות השם יתברך, כי בודאי הכל מודים במציאות השם יתברך רק שלא יאמר שאינו הכל חס ושלוש ויוכל לצאת מרשותו, לכך אמונת מציאות השם יתברך שהוא הכל ואין דבר הוץ ממנו יתברך. האמונה השלישית שידבר השם יתברך את האדם ויתן לו תורה וזהו אמונת תורה מן השמים.

וכנגד אלו שלש אמונות שהם שרשים. ויסוד לדת צוה השם יתברך בשלשה רגלים, ונקראים רגלים על שם שהם רגלי הדת שעומד עליהם הדת.

מה"ל בענין צ"ל
בסכת

ד' כל שחייב בקריאת המגילה חייב בהדלקת נר חנוכה והמדליק אותה בלילה הראשון מברך שלש ברכות ואלו הן. בא"י אמ"ה אקב"ו להדליק נר שלחנוכה בא"י אלי מ"ה שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. בא"י אלי מ"ה שהחיינו וקיימי והגיי לזמן הזה [ה]. וכל הרואה אותה [ג] ולא בירך מברך שמים. שעשה נסים לאבותינו ושהחיינו. ובשאר הלילות המדליק מברך שמים והרואה מברך אחת שאין מברכין שהחיינו אלא בלילה הראשון:

המגילה צ"ל כנוכח

ה בכל יום ויום משמונת הימים האלו גומרין את ההלל ומברך לפניו בא"י אלי מ"ה אקב"ו [ג]. לגמור את ההלל בין יחיד בין צבור. אע"פ שקריאת ההלל מצוה מדברי סופרים מברך עליה אק"ב וצונו כדרך שמברך על המגילה ועל העירוב. (ע"ה)

וחאמר לבלעם מה עשיתו לך כי הכיתני רגלים בשנה. זה שלש רגלים רמזה לו אתה מבקש לעקר אותה החוגגת שלוש רגלים בשנה.

מ"ה אע"פ

ברוריא דביתו דר' מאיר ברתיה דר' חנינא בן תרדיון הואי אמרה לו זילא בי מלחא דיתבא אחתאי בקובה של זונות שקל תרקבא דדינרי ואל אמר אי לא איתעביד בה איסורא מיתעביד ניסא אי עבדה איסורא לא איתעביד לה ניסא אול נקט נפשיה כחד פרשא אמר לה השמעני ל"ה אמרה ליה *דשחנא אנא אמר לה מתרחנא *מרחא אמרה לו נפישין טובא (ואיכא טובא הכא) דשפירן מינאי אמר ש"מ לא עבדה איסורא כל דאתי אמרה ליה הכי אול לגבי שומר דידה א"ל הבה *ניהלה אמר ליה מסתפינא ממלכותא אמר ליה שקול תרקבא דדינרא פלגא פלח ופלגא להוי לך א"ל וכי שלמי מאי איעביד א"ל אימא אלהא דמאיר ענני ומחצלת א"ל וכי

ומי יימר דהכי איכא [א"ל השתא חוית] הוה הגהו כלבי דהוו קא אכלי אינשי שקל קלא שרא בהו הוו קאתו למיבליה אמר *אלהא דמאיר ענני שבקוה ויהבה ליה לסוף אשתמע מילחא בי מלכא אתיוה אסקוה לוקיפה אמר אלהא דמאיר ענני אחתוה אמרו ליה מאי האי אמר להו הכי הוה מעשה אחו חקקו לדמותיה דר' מאיר אפיתחא דדומי אמרי כל דחוי לפרצופא הדין לייחודה

ג' ע"פ צ"ה צ"ה

ויש לדקדק היאך ייחד ל"מ שמו של אברהם ופחד יחמק וגו' וי"ל ללא חנוך אלהא דמאיר כו' רק לסימן בעלמא על שמו ולא נמכוין כל עיקר על שמו רק נמכוין אלהא דמאיר לארץ ולדכיס עליה הוה יעננו או שאמר אלהא דמאיר לנו במלכות יון הקודמת ננס הנרות של חנוכה כמו שייסד הפיוט ומי יאיר לך מאיר כו' הוה יעננו להליל אומנו ננס מידוהס וק"ל:

מ"ה אע"פ

ואמר רבי ירמיה (*בר) אלעזר שלשה פתחים יש לגיהנם אחד
מדבר ואחד בים ואחד בירושלים במדבר דכתיב וירדו הם וכל אשר
עם דיים שאולה בים דכתיב מבטן שאול שועתי שמעת קולי בירושלים
נתיב נאם ה' אשר אור לו בציון ותגור לו בירושלים ותגא דבי רבי
זמעהל אשר אור לו בציון וז גיהנם ותגור לו בירושלים וז פתחה של
הגם

20 עינינו

היה שמו שמחת בית השואבה היה נוטל שמונה אבוקות של אור וזרק
זת ונטל ארת ואין נוגעות זו בזו וכשהוא משחחיה נועץ שני גודליו בארץ
יהיה ונושק את הרצפה וזרק ואין כל בריה יכולה לעשות כן וז היא קידה

21 פתח

חניא *אמר עליו על הלל הזקן כשהיה
שבו בשמחת בית השואבה אמר כן אם אני
כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן הוא היה
אומר כן למקום שאני אהב שם רגלי
מוליכות אותי אם (ה) חבא אל ביתי אני אבא
אל ביתך אם אתה לא חבא אל ביתי אני לא
אבא אבא אל ביתך שנאמר בכל המקום אשר
אוכר את שמי אבא אליך וברכתך *אף
הוא ראה גלגולת ארת שצפה על פני המים אמר לה על דאמפת אטפוך
ומטיפוך יטופון

18

א מצות [נר] הנוכה (ז) נר [אחד] איש וביתו והמהדרין נר לכל נפש
זנפש והמהדרין מן המהדרין כש"א יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת
זהילך וכה"א יום ראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסף והולך.

עלית מענין

22 פתח

אמר רבה יגור הנכה מצוה
להניחה בספח הסמיכה לפתח והיכא מנח
ליה רב אחא בריה דרבא אמר טימן רב
*שמאל מדפתי אמר משמאל והילכתא
ימשאל כרי שתהא נר הנכה כשמאל ומזוה
מימין

ז (א) אחר שלבש טלית מצניץ (ב) [א] (ב) יניח תפלין *שמעלין בקדש.
ז"ל אוא סימן כה

20

* שמעלין בקדש על האדם קאי שצריך לילך מדקנא לדקנא ולהתעלות בקדשה.
פי מתחלה הוא רק מכסה את עצמו בכסוי של מצוה ועל ידי התפלין
הוא מקשר את עצמו בקשר היחוד והקדשה וא"ר והגר"א וכוון בזה לתרץ קושית
הש"א והדגול מרכבה]:

כ"א נר האבא

מזוזה מימין ונר הנוכה משמאל ובעל הבית
וטלית מצוייצת באמצע

21

איתא (שבת כא, ב) מצוה להניח נר הנוכה
על פתח ביתו. פירוש להניח,
להיות רשימה קבועה בדירת איש ישראל,
הרי אמרו (שם כב, א) מזוזה בימין ונר
חנוכה בשמאל, השוה למזוזה שהיא
קבועה בפתח לעולם, כמו כן הרשימה
מנר חנוכה נשאר קבועה בפתח תתיק.

שנת אמת חנוכה
גריסה

22

י"ב ימצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד
טאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנם ולדוסיף
בשבת האל והודיה לו על הגמים שעשה לנו. אפילו
אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כמותו
ולוקח שמו ונרות ומדליק:

רמב"ם פ"ג הלכות
חנוכה

מאמרי
בני ישראל

נרות כנגד האור הראשון ששימש לאדם
הראשון ל"ו שעות כמו שאמרו רז"ל בפסיקתא ח.
וכתב עוד (שם) שעל אות ט' של (בראשית א ד) וירא
אלקים את האור כי טו"ב יש על המ' ד' תגין ט.
להורות ד' פעמים ט' היינו רמו אל ל"ו נרות של
חנוכה, עיין שם עוד בדבריו, והנך רואה ידידי דברי
עיר וקדיש שכל דבריו דברי קבלה מפי אליהו ז"ל,
אמר, שהארת המצוה נר חנוכה הוא מהארת אור
הגנוז.

האלה חנוכה, שהוא חינוך והרגל על לעתיד גאולה
העתידה, שאז יתגלה לנו האור הגנוז בשלימות,
כמו שאמרו רז"ל (חגיגה יב) ונגזו לצדיקים לעתיד לבא,
כדכתיב (ישעי ס יט) לא יהיה לך עוד השמש לאור
יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור
עולם, והנה זה יהיה אחר שתשלם הגלות החל הזה

והנה פליגי פוסקים.
צדקה כר חנוכה אי נוטל על הגוף לראות כ"ח צונו ולבדך לו איכה
נוטלת על הגוף חלא אי צדקה מנדך על הנס חבל אין חיוז על הגוף
עונג"ל רקי' תלמ"ג ותל"י צדקה תי' חוק' סוכה ו"ו ע"ל דלתי' קמח
החיוז על הגוף וזה סלא כמלא כן צדקה וזוה סכסוכה ורק טכא
מסוס חזוב הכס הטילו וזוה סדסה על הגוף לראות.

מסוס
כב